

Wiadomości Mazurskie

P I S M O C O D Z I E N N E

Nr. 4

Olsztyn, Sobota 5 stycznia 1946 r.

Rok II

Ustawy o znaczeniu historycznym

Upanstwowienie wielkiego przemysłu — popieranie inicjatywy prywatnej

Przemowienie min. Hilarego Mince na IX sesji K. R. N.

W czwartym dniu obrad Krajowej Rady Narodowej min. Hilary Minc zreferował Izbie poselskiej dwie ustawy, mające kapitalne znaczenie dla gospodarki odrodzonej Polski.

Są to ustawy o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej i popieraniu prywatnej inicjatywy w przemyśle i handlu.

Min Minc podkreślił, że: „są to ustawy o znaczeniu historycznym, gdyż wraz z pamiętnym dekretem z dnia 6 września 1944 r. o reformie rolnej określają one podstawy gospodarcze Polski Demokratycznej. Dekret z dnia 6 września zlikwidował przeżytki feudalizmu na wsi polskiej przez usunięcie obszarników i rozparcelowanie ziemi obszarnej między chłopów i robotników rolnych. W ten sposób zostały określone gospodarczo-ustrojowe podstawy rolnictwa. W ten sposób zostało stwierdzone w akcie prawnym o historycznej doniosłości, że wieś polska pozostawać będzie bez feudalno-obszarowego wyzysku na podstawie indywidualnej chłopskiej gospodarki“.

Podstawowymi gałęziami naszej gospodarki jest wielki przemysł, komunikacja lotnicza i kolejowa, ważne urzędnictwa magazynowe i przeładunkowe oraz przedsiębiorstwa bankowe.

Min. Minc wyliczył następnie szereg motywów, skłaniających rząd do przejęcia przez państwo zasadniczych gałęzi gospodarki narodowej: „Jesteśmy ludźmi, którzy uczą się na doświadczeniach i z doświadczeń wyciągają wnioski. Oto dlaczego Państwo przejmuje na własność podstawowe gałęzie gospodarki narodowej:”

gdyż dążymy do szybkiej, planowej odbudowy Kraju,

chcemy uniknąć chaosu gospodarczego, kryzysów i bezrobocia,

nie chcemy wielkokapitalistycznego marnotrawstwa i rozrzutności,

chcemy, aby gospodarką rządziły potrzeby narodu, potrzeby chłopów, robotników i inteligenta pracującego, a nie prawa wielkokapitalistycznego zysku.

chcemy wszechstronnego rozwoju wsi i przełamania jej zacofania,

chcemy pełnej politycznej i gospodarczej suwerenności kraju, a nie zamienienia go w kolonie, lub półkolonie kapitału zagranicznego,

chcemy ugruntowania demokracji politycznej na podstawie szerokiej demokracji gospodarczej,

chcemy usunięcia wyzysku kapitalistycznego w podstawowych skupiskach proletariatu i wzrostu dobrobytu materialnego klasy robotniczej.

Chcemy w organizacji sektora upan-

stwowionego wziąć z kapitalizmu to, co w nim było dobrego: giętką i skuteczną formę przedsiębiorstwa skomercjalizowanego, dążącego do rentowności, do dochodu. Chcemy, aby ta rentowność, ten dochód, służyły szerokim warstwom narodu, a nie garstce wielkich kapitalistów. Chcemy, w starą formę wlać nową treść, treść gospodarki demokratycznej. Chcemy u steru postawić nowych ludzi, ludzi z masy. Robimy to już i robić będziemy dalej w coraz większym rozmiarze, — Jeżeli nas pytają, gdzie gwarancja, że olbrzymi dorobek oddany w ręce Państwa nie zostanie zmarnowany? Odpowiadamy na to: — Gwarancje leżą w demokratycznym charakterze naszego Państwa, naszej gospodarki, w inicjatywie, w energii twórczej, w ofiarności, w zdolności i w talentach polskich mas ludowych“.

Złożone projekty ustaw w wyraźny sposób rozgraniczają działalność państwa od inicjatywy prywatnej.

Ustawa o popieraniu inicjatywy prywatnej ma na celu pomoc państwa dla zdrowej i twórczej indywidualnej pracy społecznej przez stworzenie

odpowiednich warunków i poczucia bezpieczeństwa.

„Nie wątpimy — zakończył min. Minc — że do historii wejdą trzy wielkie daty.

22 lipca 1944 r., dzień lipcowego manifestu, w którym wskrzeszone zostało na nowych demokratycznych podstawach Państwo Polskie.

6 września 1944 roku, dzień dekretu o reformie rolnej, którym zlikwidowane zostało obszarnictwo i ugruntowane prawa indywidualnej chłopskiej gospodarki,

2 stycznia 1946 roku, dzień ustawowej likwidacji trustów i karteli, dzień likwidacji wyzysku wielkich kapitalistów i bankierów, dzień ujęcia przez Państwo podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, dzień ugruntowania praw spółdzielczości, dzień określenia ram inicjatywy prywatnej.

Te trzy daty wyznaczają podstawy gospodarczo-ustrojowe Polski Demokratycznej. W oparciu o te podstawy z całą energią, przedsiębiorczością, wytrzymałością i ofiarnością, na jaką nas stać, budować będziemy wielki gmach polskiej narodowej gospodarki. I mimo wszystkich trudności, przeciwności i przeszkody zbudujemy go“

Ustawy przyjęto jednogłośnie

Obie ustawy, o upanstwowieniu ciężkiego i średniego przemysłu, oraz popieraniu inicjatywy prywatnej, Krajowa Rada Narodowa przyjęła jednogłośnie.

Głosowanie odbyło się w sposób manifestacyjny, stwierdzając całkowitą jedność całej Izby w zasadniczych sprawach przebudowy społecznej i gospodarczej Polski Demokratycznej.

Niemiecki sztab generalny oddawna szykował się do wojny

Dalsze rewelacje norymberskiego procesu

London, 5.1. (Obsł. wł.). Na ostatnim posiedzeniu sądu w Norymberdze oskarżenie zajmowało się działalnością niemieckiego sztabu generalnego.

Opierając się na zeznaniach gen. Blomberga, stwierdza, że oficerowie sztabowi uważali istnienie korytarza

gdańskiego za rzecz nie do zniesienia, przeto szykowali się do zbrojnej agresji jeszcze na 10 lat przed dojściem do władzy Hitlera.

Oskarżenie czyni odpowiedzialnymi 152 oficerów sztabu generalnego, z czego 123 znajduje się przy życiu.

Francja zgadza się na konferencje w Paryżu

London, 5.1. (Obsł. wł.). Rząd francuski wysłał notę w odpowiedzi na propozycje konferencji moskiewskiej. Francja w zasadzie zgadza się na odbycie konferencji pokojowej w Paryżu, dotyczącej państw, które były sojusznikami Niemiec. (Wczoraj

wiadomość tę podaliśmy w wersji jeszcze nieoficjalnej).

Równocześnie rząd francuski prosi o wyjaśnienie kilku zagadnień, wiążących się z mającą się odbyć konferencją.

W przyszły czwartek pierwsze posiedzenie O. N. Z. w Londynie

London, 5.1. (Obsł. wł.). Pierwsze posiedzenie Organizacji Narodów Zjednoczonych, które odbędzie się we czwartek dnia 10 b.m., otworzy premier Attlee. Radio angielskie będzie transmitowało uroczyste zgromadzenie na cały świat.

Delegacja polska jedzie do Londynu

Dnia 7 b.m. opuszcza Warszawę delegacja polska, udając się na konferencję Organizacji Narodów Zjednoczonych do Londynu.

W skład delegacji wchodzi: min. W. Rzymowski, min. Stańczyk, min. Kiernik, wicemin. Modzelewski oraz z ramienia KRN ob. ob. Kołodziejski, Barcikowski, Strassburger i inni.

Uchwały moskiewskie realizują się

London, 5.1. (Obsł. wł.). Komisja sojusznicza w Bukareszcie obraduje w dalszym ciągu na temat reorganizacji rządu rumuńskiego. Rozmowy dobiegają pomyślnego końca.

Również w Bułgarii rząd przystępuje do wykonania życzliwych rad, udzielonych mu w wyniku konferencji moskiewskiej.

Komisja do spraw Palestyny

London, 5.1. (Obsł. wł.). Sprawa Palestyny budzi poważny niepokój w kołach międzynarodowych. Ostatnio powołano specjalną komisję angielsko-amerykańską, która podejmie pracę nad pozytywnym rozwiązaniem problemów palestyńskich.

Następnie omawiano sprawę mordowania jeńców wojennych aliantów, opierając się na zeznaniach generała SS Waltera Schelenberga.

Zgodnie z instrukcjami Kaltenbrunera, pomordowani jeńcy wojenni uznawani byli jako zabiści na skutek bombardowań lub zastrzeleni podczas prób rzekomej ucieczki lub wreszcie, jako zmarli naturalną śmiercią.

Polska otrzymała transport parowozów

Katowice, 5.1. (PAP). Do Katowic przybył transport lokomotyw, pochodzących z demobilu, a przeznaczonych przez UNRRA dla Polski. Są one mniejsze, lecz w eksploatacji wytrzymałe i silne. Po przybyciu lokomotyw natychmiast przeznaczono je do transportu węgla.

Niech krzepnie i rozwija się demokratyczna Polska

Noworoczne przemówienie Prezydenta K.R.N. Bol. Bieruta do Posłów i Narodu

Prezydent KRN ob. Bolesław Bierut wygłosił w noc sylwestrową przemówienie do posłów KRN i Narodu.

Z przemówienia tego zamieszczamy szereg wyjątków:

Dzisiaj wolni i bezpieczni wraz ze wszystkimi narodami świata pożegnamy radośnie stary rok — jako rok najwspanialszego zwycięstwa, jakie odniosła ludzkość nad plugawymi siłami przemocy, wstecznicstwa i faszyzmu.

Mamy tym większe prawo radować się zwycięstwem, że w walce o jego zdobycie naród polski wniósł swój własny wkład — i to bynajmniej niemały.

Zadane państwo nie poniosło tak wielkich strat ludnościowych, jak Polska. Około 5 milionów naszych obywateli zostało prosto wymordowanych w Oświęcimiu, Majdankach i dziesiątkach pomniejszych obozów zniszczenia. A mimo to nie zaprzestaliśmy oporu, samoobrony i walki. Nasz ruch partyzancki: Gwardia Ludowa, Bataliony Chłopskie, Armia Ludowa i Armia Krajowa dały się poważnie we znaki okupantowi. Uczestniczyliśmy w wojnie, tworząc regularne siły zbrojne. Żołnierz polski przeszedł wraz z Armią Czerwoną jej sławny szlak bojowy od Ōki aż po Szprewę. Zaczynając od jednej dywizji Kościuszkowskiej w walce pod Lenino, uczestniczyliśmy w końcowej fazie wojny formacjami, złożonymi z 12 dywizji piechoty i odpowiedniej liczby wojsk technicznych o łącznej liczbie prawie pół miliona żołnierzy. Nie zabrakło też oręża polskiego w walkach pod Tobrukiem w Afryce północnej, pod Monte Casino we Włoszech i na polach bojów we Francji. Bez wahań oddawaliśmy w ofierze swą krew i życie wszędzie, gdzieśmy byli obecni, aby przyspieszyć zwycięstwo narodów sprzymierzonych w walce z hitleryzmem.

Niech żyje pokój.

Groźbę nowej wojny w skali światowej wywołać może tylko odrodzenie i zblokowanie sił faszyzmu. Zadane państwo o ustroju demokratycznym, żaden kraj, w którym szersze masy społeczne mają głos lub wpływ na życie państwowe, nie da swej zgody na powtórzenie zdziczenia, które ludzkość przeżyła i które omal nie doprowadziło do zagłady całego dorobku jej kultury.

Przyjrzyjmy się kto w Polsce propaguje nową wojnę i o niej marzy. Czyni to wykolejona i zbankrutowana klika emigrantów z Andersem, Borem-Komorowskim, Raczkiewiczem i ich lokajami z t. zw. »WIN-u«. O wojnie marzą wydziedziczeni obszarnicy i potentaci z byłego »Lewiatana«. Wojny pragnęliby leśni bandyci z NSZ-u i różne kategorie opryszków, rabujących po drogach i wioskach cudze mienie. Dla tej całej zgrai spekulantów, wrógów ludu i niepokorników, która władza demokratyczna wyrzuciła z siodła, wydaje się wyjściem i ratunkiem tylko nowy kataklizm i nowa katastrofa ludzka, która by straciła znowu Polskę i Europę wprzeczając, ale stworzyła zarazem że-

rowisko dla zbirów, zdrajców i wykolejonych. To też marzą oni o bombach atomowych, straszą ludzi nowym upiorem wojny. Ale tylko bardzo naiwni mogą się obawiać tych straszaków.

Niech żyje pokój jak najbardziej długotrwały i twórczy, oparty na przyjazni i współpracy zjednoczonych narodów demokratycznych — w celu najszybszej odbudowy życia gospodarczego i pohańbionej przez faszyzm kultury ludzkiej. Nie wątpimy, że ciążący ten wznoszą dziś wraz z nami wszystkie wyzwolone i wolne narody świata.

Demokracja polska bronić będzie pokoju z tym samym męstwem i uporem, z jakim walczyła o swą wolność i niepodległość.

Wielki przelom

W życiu narodu dokonywa się przelom najgłębszy spośród wszystkich jakie dotychczas odbywały się w naszych dziejach?

Domyślmy tylko o sześciu najważniejszych przeobrażeniach, które znamionują ten przelom:

1) wojna wyrzuciła doszczętnie całą poprzedni układ naszych stosunków społecznych, t. zn. stosunków wytwórczych;

2) najeźdźca niemiecki zdruzgotał całkowicie dawny sanacyjny, sformowany w-g wzorów faszystowskich aparat policyjno-państwowy, zastępując go jeszcze dzikszym i potworniejszym aparatem okupacyjnego militarno-policejnego terroru; na gruzach tego aparatu zbudowane zostały zręby nowej demokratycznej państwowości polskiej;

3) naród polski, w wyniku wojny i zmian terytorialnych przekształca się z państwa wielonarodowego w państwo jednonarodowe;

4) Krajowa Rada Narodowa, rocznicę powstania której święcimy dzisiaj po raz drugi, odrzuciła precz sanacyjną konstytucję »elitarną« z roku 1935 i uczyniła radykalny zwrot do konstytucji demokratycznej;

5) reforma rolna, dokonana natychmiast po odzyskaniu naszej trzeciej niepodległości, oczyściła nasze stosunki polityczne i gospodarcze z resztek szlachetczyzny — warstwy wybitnie pasożytniczej;

6) przedłożona do decyzji Krajowej Rady Narodowej ustawa o unarodowieniu wielkiego przemysłu, transportu, bankowości, elektrowni itp. oddaje w ręce państwa, samorządu i spółdzielczości poważną dziedzinę gospodarki narodowej.

Wyrażając się obrazowo i porównawczo moglibyśmy powiedzieć, że dokonało się u nas 6 wielkich przewrotów, czy rewolucyj, z których każda sięgnęła głębiej w nasze stosunki polityczne i gospodarcze, niż wszystkie rewolucje francuskie razem wzięte za okres 160 lat, poczynając od roku 1789.

Przewrót polityczny

Niemniej głęboki przewrót dokonał się u nas w stosunkach politycznych w porównaniu z przedwojenną dyktandą sanacyjną. Z tego wszyscy

zdają sobie dzisiaj sprawę. Ale nie wszyscy ludzie rozumieją u nas to, że układ polityczny musi odpowiadać zmianom, które dokonywają się w strukturze gospodarczej kraju. W przeciwnym razie gospodarka ogólnonarodowa będzie hamowana, będzie jak spętany kon, który oczywiście nie będzie zdolny stanąć do wysięgu.

Platforma programowa

Dzisiaj, w drugą rocznicę powstania Krajowej Rady Narodowej, słuszną jest rzeczą, abyśmy postawili sobie pytanie: jaka jest przyczyna tego bezsprzecznego przeciwieństwa, wspólnego i całkowitego zwycięstwa programu Krajowej Rady Narodowej? Nie ma wszak w tym zwycięstwie żadnego cudu, nie spowodował go żaden gwałt, żadna przemoc, żadna krwawa rewolucja, tolerująca sobie drogę poprzez tysiące trupów i walk barykadowych.

Krajowa Rada Narodowa zwyciężyła dlatego, że nie interesy tej lub innej warstwy postawiła na czoło swych dążeń, lecz interesy i potrzeby ogólnonarodowe.

Platforma programowa Krajowej Rady Narodowej wzięła za podstawę swego działania zjednoczenie całego narodu, a więc wszystkich warstw ludowych wsi i miast dla skuteczniejszej walki o wyzwolenie z przemocy okupanta niemieckiego i dla odrodzenia naszego niepodległego bytu i rozwoju narodowego na zasadach demokracji ludowej. W świetle przeżytego przez nas dwuletniego doświadczenia platforma ta okazała się jedynie słuszną.

Pierwsza część platformy programowej Krajowej Rady Narodowej — wypędzenie okupanta — została wypełniona. Dziś należy w dalszym ciągu zjednoczyć wszystkie siły, aby wypełnić część drugą: zapewnić narodowi polskiemu najlepsze warunki szybkiej odbudowy i rozwoju, utrwalic niepodległość i zabezpieczyć jak najszybciej masom ludowym dobrobyt, oświatę, wzrost poziomu kulturalnego, umocnić ustrój demokratyczny.

Można to osiągnąć tylko przez zdecydowane odparcie wszelkich zakusów reakcyjnych w kierunku przywrócenia starego reżimu sanacyjnego, przez wyeliminowanie zbędnych walk i sporów w łonie koalicji stronnictw demokratycznych — przez jak najpełniejsze skupienie wszystkich sił twórczych narodu na dzieło odbudowy.

Wszystkie dzisiejsze problemy społeczne i główny sens spraw politycznych sprowadzają się w istocie do tego:

czy stanawszy na gruncie dokonanych przez wojnę przeobrażeń, przyjąć je za podstawę odbudowy naszego życia narodowego?

czy też dopuścić do nowego przewrotu, aby dać możność reakcji odrestaurowania starego systemu, stosunków gospodarczych i politycznych przez zapędzenie mas ludowych ze wsi i miasta w dawne jarzmo skartelizowanego i obcego, a więc najbardziej bezlitosnego kapitału?

Trzeciego wyjścia w sytuacji obecnej nie ma.

Jedność — to pokój

Demokracja może opierać swą trwałość tylko na jedności, sojuszu i współdziałaniu wszystkich warstw ludowych. Zabezpieczenie tej solidarności oznacza pokój wewnętrzny i rozkwit, jej rozbitcie — walkę i osłabienie Rzeczypospolitej.

Oczywiście, nie jesteśmy bezideowymi pacyfistami i nie chcemy głosić pokoju z tymi, którzy mają w zanadru nóż bratobójczy, albo z tymi, którzy chcą wyszabrować z uszczuplonego majątku narodowego jak najwięcej i wymigać się przed jakąkolwiek ofiarą dla dobra Rzeczypospolitej.

Pokój osiąga się tylko przez walkę ze złymi, wstecznymi siłami, które go zakłócają. W ten sposób narody demokratyczne osiągnęły pokój światowy, w ten sam sposób demokracja polska zabezpieczy pokój w Ojczyźnie.

W drugą rocznicę Krajowej Rady Narodowej, która w pamiętną noc sylwestrową wskazała narodowi polskiemu słuszną i zgodną z jego potrzebami drogę wyzwolenia, która wytknęła nam kierunek twórczej, pokojowej pracy nad odbudową i odrodzeniem Rzeczypospolitej — złożmy sobie serdeczne życzenia. Rodacy, abyśmy wiernie i solidarnie kroczyli tą drogą doniosłych przemian dziejowych dla szczęścia i pomyślności ogólnej, dla utrwalenia powszechnego pokoju, dla mocy i rozkwitu naszej Ojczyzny.

Serdeczne życzenia i najszerzsze podziękowanie składam rolnikom, chłopom i pracownikom umysłowym, spółdzielcom, nauczycielom, profesorom, studentom, młodzieży szkolnej i wszystkim, którzy swą ciężką i ofiarną pracą oraz nauką budują nowe zręby odrodzonej Polski i kładą podwaliny pod przyszłą pomyślność i dobrobyt całej Rzeczypospolitej i wszystkich obywateli.

Z pozdrowieniem i wyrazami otuchy zwracam się do wszystkich repatriantów polskich i osadników na Ziemiach Zachodnich, którzy wśród ciężkich trudów i przeciwności utrwalają polskość na piastowskich ziemiach. Wytrwajcie. Naród przyjdzie wam z pomocą.

Wszystkim obywatelom naszego wspaniałego i pięknego kraju w nadchodzącym nowym roku — szczęścia i pomyślności.

Rodacy — gdziekolwiek żyjecie i pracujecie! Niechaj trwały pokój i umiłowanie Ojczyzny towarzyszy Wam nieodłącznie w Waszej codziennej pracy w nadchodzącym roku 1946.

Niech rozwija się, krzepnie i uszlachetnia najmilsza nam wszystkim Ojczyzna nasza — Demokratyczna Polska.

Usprawnie transport kolejowy — to zwycięży na froncie odbudowy!

Nie przetrzymywac wagonów — ładowac i rozładowyc towary jak najszybciej!

DZIEŃ OLSZTYNA

W Olsztynie brak jest hoteli

Noclegi prywatne są plagą przyjezdnych

Gdzie jest administrator?

Mieszkańcy ulicy Gdańskiej są poważnie zaniepokojeni nieobecnością swego administratora.

Poszukiwania nie dały rezultatu, a sumienni lokatorzy pragnieliby uściśnić komorne za ostatni kwartał ubiegłego roku. (G)

„Sporty” zimowe na jezdni

Ulica Jagiellońska, na odcinku od ul. Zeromskiego do Alei Wojska Polskiego, gdzie spadek terenu jest dość znaczny — stała się od pewnego czasu terenem saneczkowym i miejscem zbiórki okolicznej młodzieży.

Działka z nartami, saneczkami i łyżwami zbiera się gromadnie, by wśród radosnej wrzawy używać sportów zimowych. Czy dość ruchliwa ulica jest odpowiednim miejscem tego rodzaju zabawy? O wypadek nie trudno. Ktoś tym powinien się zająć. (B)

Dzis wieczorem

Teatr im. St. Jaracza

O godz. 18:30 krotchwila Wroczyńskiego p. t. „Gwiazdor i kinomanki” z udziałem Jana Kurnakowicza.

Kino „Polonia”

Film produkcji angielskiej p. t. „Szary Lord”.
W rolach gł.: Margaret Lockwood, Phyllis Calvert, James Mason, Stewart Granger.

Początek seansów o godz. 15, 17.15 i 19.30.

Kino „Mazur”

Film amerykański „Dziewcze z dalekiej Północy”. Początek seansów o godz. 15, 17 i 19.

Przybyło latarni ulicznych

Było ich 33 — jest już 43 — musi być więcej

Ważnym zagadnieniem w zagospodarowaniu miasta jest należyte oświetlenie ulic. Ciemności na ulicach obniżają poziom bezpieczeństwa, utrudniają komunikację, wprowadzają specyficzną beznadziejną atmosferę.

Perypetie oświetleniowe Olsztyna są nam dobrze znane. W początkach mieliśmy wiele przerw w dostawie energii elektrycznej. Obecnie sytuacja poprawiła się i jak informuje ZEOM, przerw w dostawie prądu nie będzie.

Poprawiła się również sytuacja na odcinku oświetlenia ulic. Notujemy uruchomienie dalszych 10 punktów świetlnych w różnych punktach miasta. Nowe latarnie czynne są od Bożego Narodzenia. Do tego czasu czynnych punktów świetlnych było 33, obecnie więc mamy ich razem 43.

Instalowanie dalszych latarni ulicznych natrafia jednak na przeszkody natury technicznej. Brak jest mianowicie odpowiednich lamp. W najbliższym okresie nie przewiduje się przeto — jak nas informują — uruchomienia następnych punktów świetlnych w Olsztynie.

A może jednak udałoby się przezwyciężyć i te trudności, zapewniając miastu lepsze oświetlenie, a mieszkańcom bardziej europejskie warunki bytowania? (B)

Cos tu jest nie w porządku

Czy nie za wiele uprzywilejowania?

Państwowy Monopol Spirytusowy ma całkiem zasłużoną reputację u konsumentów, nie tylko z racji pożądanego towaru, którym dysponuje, ale również z racji chlubnej w przeszłości swojej organizacji.

Niestety, placówka olsztyńska PMS nie posiada widocznie ambicji zdobycia tej reputacji indywidualnie dla siebie.

Przed świętami, w okresie wzmożonej konsumpcji alkoholu, olsztyński oddział PMS w pierwszym rzędzie zatroszczył się o zaopatrzenie bufetów restauracyjnych, jedynie pozostałe ćwierćlitrowki przekazując dla pracowników urzędów.

Zgadząmy się, że powyższa metoda jest wygodna, ale czy koniecz-

Olsztynie cenny przykład pożytecznej inicjatywy prywatnej. Dom, zajmowany przez hotel niestety został przekazany Ubezpieczalni Społecznej.

Dwa wymienione, czynne przedsiębiorstwa hotelowe mają charakter handlowo-prywatny. Poza nimi istnieje tak, jak w zniszczonej Warszawie, wiele całkowicie prywatnych noclegów, których reklamy porozwieszane są, w formie ogłoszeń na słupach, murach i t. p.

Owe prywatne «noclegi» przeważnie są bardzo kosztowne i daleko odbiegają od elementarnych pojęć o

wygodzie, higienie i porządku.

Należy stwierdzić, że hoteli w Olsztynie jest brak. Brak ten jest tym dotkliwszy, że ruch ludności jest bardzo znaczny i potrzebujących noclegu jest coraz więcej.

Czy nie udałoby się uzyskać odpowiednich kredytów na remont budynków, przeznaczonych na hotele? Wydaje się, że pieniądze wydane na ten cel szybko się zwrócą, bo hotel w dzisiejszych warunkach jest przedsiębiorstwem wybitnie dochodowym i w żadnym wypadku nie przyniesie deficytu. (bies.)

Z sali teatralnej

„Maria Stuart”

Tragedia Juliusza Słowackiego

Po mniej lub więcej współczesnych: «Moralności Pani Dulskiej» i «Maturze» przenieśliśmy się w epokę XVI wieku, ażeby przez 3 godziny przeżywać perypetie najbardziej romantycznej postaci w dziejach Anglii — królowej Marii Stuart.

I rzecz dziwna, temat powszechnie znany, żeby nie powiedzieć oklepny, fabuła, losy bohaterów, węzeł dramatycznej intrygi także większości widzów doskonale wiadomy. A mimo to przeżycie dla publiczności olbrzymie, napięcie emocjonalne i estetyczne w poszczególnych momentach i ogólne wrażenie z całości niezapomniane.

Jest w tym niemała nauka dla tych, co żądają jedynie teatru aktualnego i utylitarnego, i odmawiają innemu teatrowi wartości społecznych i wychowawczych. Okazuje się, że nie tylko rzecz, bezpośrednio związana z życiem, dotykająca współczesnych nam problemów może zainteresować szeroki ogół, wstrząsnąć nim, pobudzić do głębszych myśli.

Dzieje Marii Stuart — przynajmniej to szczerze — w swym historycznym kształcie nie obchodzą nas w gruncie rzeczy ani odrobiny. A jednak ich teatralny, artystyczny aspekt porusza nas, wstrząsa nami do głębi, budzi w nas refleksje, które prawem asocjacji należą już do współczesności.

Zasługa to w pierwszym rzędzie geniuszu poetyckiego Juliusza Słowackiego, który potęgą swej poezji wyczarował z nieciekawej i pospolitej intrygi pałacowej i namiętności mi-

łosnej, przepyszną, nabrzmiałą romantyzmem i urokiem wizję. Jesteśmy wciągnięci w świat bohaterów, nadludzi, których przeżycia porywają nas swym nadnaturalnym wymiarem.

Fascynuje nas Marya Stuart ze swą namiętnością, która prowadzi do zbrodni. Ulegamy całkowicie potędze uczucia blazna Nicka, który ratując pana swego króla Henryka, sam się na śmierć skazuje. Śledzimy z przejęciem i podziwem szlachetnego rycerza, Douglasa, który w obronie swej czci rycerskiej, gotów jest do najdalszych ofiar. I we wszystkim znajdujemy piękno, często okrutne, przeraźliwe, wstrząsające, ale prawdziwe i nieśmiertelne. Jest bowiem w każdym, najbardziej nawet nadludzkim, pozornie nienaturalnym czynie i oderwaniu się bohaterów tragedii treść najprawdziwej ludzkiej i najbardziej bliska i znana, ludziom z widowni.

W tym między innymi, przejawia się realizm każdego rzetelnego talentu — niezależnie od kierunku sztuki, i w tym niewątpliwie tkwi siła atrakcyjna i sugestywna każdego rzetelnego dzieła sztuki, o temacie bodaj najbardziej odległym od rzeczywistości.

Zaklęte we wspaniały wiersz piękno tragedii Słowackiego wyzwolił i ożywił teatr im. Jaracza ze starannością i oddaniem, godnymi najwyższego uznania. Zobaczyliśmy widowisko na europejskim poziomie, wyreżyserowane sprawnie, zagrane bezbłędnie a miejscami wprost doskonale, z dekoracją i kostjumami niebogатыmi, ale dobranymi ze smakiem i wyczuciem.

Aczkolwiek trudno za grę kogoś wyróżnić, gdyż poziom całego zespołu był wyrównany i wysoki, to jednak na szczególne uznanie zasługuje śmierć Nicka, partia zagrana ze wzruszającym realizmem i ekspresją. Wystarczy powiedzieć, że publiczność olsztyńska ciągle jeszcze niedość obyta z teatrem i nie zawsze reagująca trafnie na wydarzenia na scenie, ten moment przyjęła wstrzymaniem oddechu.

Każdy, kto widział «Marię Stuart» przed wojną w Warszawie, musi przyznać, że wystawienie jej przez teatr olsztyński nie ustępowało stołecznemu widowisku. — Teatrowi im. Jaracza przybyła jeszcze jedna chlubna pozycja w jego dotychczasowej działalności i jeszcze jeden tytuł do wdzięczności ze strony spragnionego sztuki społeczeństwa. J. S.

Skandal szybowcowy w Olsztynie

Kto jest odpowiedzialny za stratę cennego sprzętu?

W budynku byłej niemieckiej, szkoły szybowcowej w Olsztynie mieszczącej się przy ul. Spadowej (Schliferberg) nad rzeką w dół od Rynku, miejscowi sportowcy odnaleźli w swoim czasie 8 szybowców w b. dobrym stanie, wiele narzędzi i części.

W celu zabezpieczenia wartościowego sprzętu, szybowce zostały przeniesione do zamkniętego budynku i ulokowane na istniejącej tam scenie. Okna budynku i cała scena zostały zabite deskami, a drzwi wejściowe zaryglowane od zewnątrz.

Wiadomość o znalezieniu w Olsztynie

OGŁOSZENIA DROBNE

UNIEWAZNIAM legitymację członkowską spółdzielni „Mazur“ na imię Adama Pawłowskiego N 183, skradzioną w grudniu ub. roku.

UNIEWAZNIA się kartę rejestracyjną, wydaną przez R. K. U. w Kielcach na nazwisko Nawara Józef ur. 2. 5. 1918r. w Tumlinie pow. Kielce.

UNIEWAZNIA się dowód osobisty i kartę rejestracyjną Nr. 4094C. na nazwisko Dygos Eugeniusz.

POSZUKUJE się mechanika dobrze znającego maszyny ceglarskie. Delegatura Zjednoczenie Przemysłu Materiałów Budowlanych, Olsztyn, Ogrodowa 7, I p.

STROICIEL fortepianów, fisharmonii oraz akordionów przyjmuje wszelkie naprawy. F. Rynkiewicz, Olsztyn, ul. Wyzwolenia Nr. 28, wejście przez Zakład Fryzjerski.

sztynie szybowców obiegła całą prasę w Polsce. Sprawą zainteresowało się Ministerstwo Komunikacji, ostatecznie przejmując na siebie opiekę nad odnalezionym sprzętem i decyzję o dalszym jego losie.

Jak się okazuje obecnie Ministerstwo Komunikacji, odpowiedzialne za przyjęty sprzęt dużej wartości, zlekceważyło sprawę i szybowce padły ofiarą karygodnego zaniedbania, przedstawiając dzisiaj widok godny pożalowania.

Wydaje nam się, że sprawą tą powinien ktoś zainteresować się poważnie. Nie możemy bowiem pozwolić sobie na stratę 8 szybowców, jeśli myślimy poważnie o odrodzeniu naszego szybownictwa i przygotowaniu nowych kadr pilotów. T. A.

Przypisek Redakcji

W chwili oddawania numeru do druku powrócił specjalny wysłannik naszej redakcji, który na miejscu stwierdził żałosne skutki gospodarki „szabrowników“, zastając przy „wy-

ZAPOWIEDZ. Skindel Mieczysław kawaler syn Antoniego i Jadwigi z Dubaków, urodz. 15.11.20 r. w Protałce gminy Rymaszany powiat Brąslawski woj. Wileńskie, zamieszkały w Licbarku ul. Warszawska 28, i Kubecka Helena córka Józefa i Marcjaniny z Zielińskich, ur. 20.2.26 r. w Zemborzycach pow. Lublin, zamierzają zawrzeć związek małżeński. O ewentualnych przeszkodach w zawarciu małżeństwa zawiadomić Urząd Stanu Cywilnego w Licbarku.

kańczaniu“ szybowców kilku osobników, z sadyzmem znęcających się nad ich płóciennym pokryciem.

Na zapytanie naszego wysłannika o sprawę odpowiedzieli, że «niszczą Hitlera».

Wysłannik nasz, oczywiście, przegnał szabrowników, co jednak nie przesądza dalszego losu szybowców wobec całkowicie swobodnego dostępu do gmachu: drzwi wyłamane, deski, zabezpieczające przedtem scenę, zabrane na opał.

Zapytujemy: kto jest odpowiedzialny za stan zabezpieczonych początkowo szybowców? Komu zależało na ułatwieniu szkodnikom zniszczenia cennego sprzętu i materiału? Kto tą sprawą się zajmie?

Sport

Znany bokser amerykański, mistrz świata w wadze ciężkiej, Joe Louis został odznaczony «Legią zasługi» za bohaterские wyczyny w czasie walk w Europie.

Nasz znakomity reprezentant pięściarski w wadze średniej Pisarski (Łódź) weźmie udział w rewanżowym meczu bokserskim Polska — Czechosłowacja w dniu 20 stycznia b. r. w Pradze.

Wyjazd Widuły do Helsinek nie doszedł do skutku, bowiem ze względów finansowych Fiński Związek Lekkoatletyczny zrezygnował z urzędowania mistrzostw o charakterze międzynarodowym, odwołując wysłane zagranicę zaproszenia.

sklep zaczyna przynosić coraz poważniejsze dochody i korzyści. Najważniejsze jednak było to, że spółdzielnia w Rochdale zaczyna być prowadzona na zasadach zupełnie nowych, odmiennych od innych przedsiębiorstw prywatnych o typie handlowym.

Na nowych zasadach również i o tyle, że powstaje statut, nie mający wprawdzie nic wspólnego z dzisiejszym, uważany być jednak musi za jego prototyp. Zapadłe uchwały noszą bowiem wszelkie cechy statutu, ujmują pojęcia handlowe w pewną regułę, dają im sprecyzowany układ i charakter oraz poruszają problemy takie jak: sprawiedliwość, wyłączenie wyzysku, wychowanie spółdzielcze i t. p.

Między innymi uchwalono sprzedaż tylko za gotówkę i po cenach rynkowych, sprowadzanie dobrych, nie fałszowanych towarów, wprowadzono pojęcie t. zw. »zwrotu od zakupów«, polegające na tym, że nadwyżkę dzielono między członków spółdzielni w wysokości, odpowiadającej stosunkowi członków do poczynionych przez nich zakupów.

Zysk materialny nie był jednak

Migawki

F I F I

Bardzo lubię psy. I mój zdemobilizowany kolega także. Niestety, niektóre psy nie czują sympatii do mego kolegi. Zwłaszcza Fifi. Może dlatego, że kolega jest zdemobilizowany?

Fifi mieszka na parterze, sypia na kanapie, pod piecem, jada z pięknego talerzyka z niebieską obwódka, a z nudów wychodzi ze swą panią na spacer.

Mój kolega gnieździ się w napół zrujnowanym pokoiku, owija się na noc wytartym kocem, jada z zardzewiałej menażki i cały dzień ugania się po różnych urzędach i instytucjach.

Ugania się, jak pies, a właściwie nie jak pies, ale jak zdemobilizowany żołnierz.

Fifi nie cierpi mego kolegi i z satysfakcją znęca się nad resztką jego płaszczaka.

Kolega jest gołębiego serca, a poza tym lubi psy. To też Fifi nie zapoznała się dotąd z żałosnymi szczątkami jego butów.

Ale powoli człowiek gołębiego serca traci cierpliwość. Kiedyś chwyci lasso i biada wówczas wszystkim Fifi.

Może jednak dostanie przydział ubraniowy UNRRA i Fifi przestanie ujadać i gryźć. Poprostu, — nie pozna go może... Dzik.

Przygotowania do meczu o mistrzostwo świata wszechwag między murzynem Lousem i Billy Connem są już w pełni. Na zainteresowanie meczem Louis — Conn wpływa fakt, że murzyn od 7 lat nie poniósł żadnej porażki.

Rochdale miejsce narodzin spoldzielczosci

Rok 1843. Rochdale¹⁾ — stare, patyna wieku okryte, niewielkie miasteczko angielskie. Takie jakich wiele było i jest w Anglii. Ani brzydsze od innych, ani ładniejsze, ani biedniejsze. Tak jak i w innych miastach rozwinięty przemysł tkacki, takie same rzesze robotników, takie same pragnienia i nadzieje lepszego jutra.

I codziennie to samo. Praca ciężka, marne wynagrodzenia, a przy tym coraz śmielsze żądanie podniesienia stopy życiowej. Jest to okres wielkiego ożywienia w przemyśle, penetracja wszystkich rynków świata, wielka produkcja, wielkie obroty, kolosalne zyski.

Robotnicy w niewielkiej tkalni w Rochdale żądają podwyżki płac. Fabrykanci odrzucają słuszne żądania, w następstwie czego wybucha strajk. Ogarnia całą fabrykę i... nie udaje się. Dlaczego? Chyba tylko dlatego, że fabrykanci stanowili w tym czasie

się, popartą kapitałem. Walka z nim była z reguły niemożliwa i z góry skazana na przegraną.

Nędza ogarnia robotnicze. Przeżywany okres był ciężki, przytłaczający, ale w rezultacie okazał się twórczym. Bieda skłoniła tkaczy do szukania wyjścia z tej całkiem nowej, a jakże bolesnej sytuacji.

Wreszcie pada myśl założenia własnego sklepu. Właściwie nic nowego, w zasadzie jednak coś, co dało podstawy do powstania pojęcia — spółdzielczości.

Przez cały rok zbierano kapitał zakładowy, na który złożyły się jednoszylingowe udziały oraz składki, wpłacane co tydzień w wysokości 2-ch pensów.

Dnia 21 grudnia 1844 roku zostaje w Rochdale założony pierwszy sklep spółdzielczy, pierwsza nieregulowana w sądzie mała spółdzielnia.

Początkowo zyski i obroty były niewielkie, po pewnym jednak czasie

głównym założeniem tkaczy rocdelskich. Po jakimś czasie, gdy stan interesów poprawił się, przeznaczono 2,5 proc. od zysków na cele wychowania spółdzielczego. Nadwyżka była więc w pewnym procencie uspołeczniona. To uspołecznienie zysków obserwujemy i dzisiaj w naszym ruchu spółdzielczym.

Dziś mija 101 lat od tego zdarzenia. 28 tkaczy rocdelskich nie myślało zapewne ani przez moment, że ich bynajmniej nierewolucyjny czyn stanie się początkiem potężnego ruchu spółdzielczego i gospodarczego. Śmiałe posunięcie „pionierów sprawiedliwości“, wyłamujące się z pod ogólnych zasad, usankcjonowanych i, zdawałoby się, nienaruszalnych, stało się bodźcem dla tysięcy innych ludzi pracy nie tylko w Anglii, ale i na całym świecie.

W następnych dziesiątkach lat powstają na wyspach brytyjskich liczne spółdzielnie, oparte na zasadach spółdzielni w Rochdale. W 1851 roku w kraju tym istniało już 130 sklepów spółdzielczych.

Rochdale stało się symbolem. Symbolem dla wszystkich spółdzielców całego świata. ZM

¹⁾ Czytaj: Roczedel.

Redakcja i Administracja: Olsztyn, ul. św. Barbary 1. Telefon Nr. 190. Nadesłanych rękopisów Redakcja nie zwraca. Redaktor Naczelny: Wł. Mroczkowski
Redakcja przyjmuje w godz. 11 — 13. Administracja czynna w godz. 10 — 14. Konto Nr. 40 w Oddz. Banku „Spółem“ w Olsztynie.

CENY OGŁOSZEN: Ogłoszenia drobne po 5 zł. za wyraz (najmniej 50 zł.), przy poszukiwaniu rodzin i pracy po 3 zł. za wyraz (najmniej 30 zł.). Ogłoszenia urzędowe przetargi i nekrologi: 1 mm. wysokości przy szerokości 1 szpalty — po 10 zł. Ogłoszenia reklamowe w miejscu, przeznaczonym na ogłoszenia: 1 mm. wysokości przy szerokości 1 szpalty — po 15 zł. Te same ogłoszenia w tekście redakcyjnym — po 25 zł. Przy wielokrotnych ogłoszeniach — rabat. Za terminowy druk ogłoszeń Administracja nie odpowiada. Ogłoszenia przyjmuje Administracja oraz upoważnione osoby.

PRENUMERATA MIESIĘCZNA. 50 zł., kwartalna — 140 zł., roczna — 550 zł. (Prenumeratory otrzymują pismo pocztą lub odbierają w ustalonych punktach kolportażu Z przyczyn technicznych w poniedziałki pismo narazie nie wychodzi.)